

לאחר סחבת של שבע שנים - תשנה האוניברסיטה העברית את חוקתה

09.3.2011 | מאת ליאור דטל

<< לאחר השתהות של שבע שנים, האוניברסיטה העברית צפויה לאשר היום שינויים בחוקתה - בהתאם לדרישת של המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג). השינויים שהציעה האוניברסיטה אושרו לאחרונה על ידי הוועדה לתכנון ותקצוב (ות"ת) של המל"ג - אף שמדובר רק בחלק מדרישותיה המקוריות של המל"ג ואף שחלק מההצעות של האוניברסיטה נדחו על ידי המועצה בעבר.

השינויים נובעים מסדרת עקרונות מחייבים בגופי הניהול באוניברסיטאות שהמל"ג פירסמה ב-2004, במסגרת מסמך גרוסמן. המסמך, שנכתב על ידי ועדה בראשות יו"ר הות"ת (הוועדה לתכנון ותקצוב) לשעבר שלמה גרוסמן, חייב את כל האוניברסיטאות לבצע את השינויים הדרושים עד 2005, ובראשם הפקדת כל סמכויות ניהול האוניברסיטה, מלבד הסמכויות האקדמיות, בידי הוועד המנהל, שבו לא קיים רוב לסגל האקדמי. מטרת השינויים בדו"ח היתה להפחית את שליטת הסגל האקדמי בניהול

הפשרה בין האוניברסיטה למל"ג

ההוראות המקוריות של המל"ג לעומת השינויים שיוכנסו בפועל

הפשרה שהתקבלה	הוראות המל"ג מ-2004
שליש מחברי הוועד הפועל - שיש לו סמכויות בניהול האוניברסיטה - הם אנשי הסגל	צמצום מעורבות אנשי הסגל בקבלת החלטות הניהוליות
חלוקת סמכויות בין הוועד המנהל לוועד הפועל	העברת כל סמכויות הניהול לגוף אחד - הוועד המנהל
חברי הסגל צריכים לאשר את מינוי הנשיא ואף יכולים לבטלו	צמצום מעורבות אנשי הסגל בבחירת נשיא האוניברסיטה
אין נציג לסטודנטים בוועד המנהל	הכנסת נציג מטעם הסטודנטים לוועד המנהל
רקטור האוניברסיטה יהיה אחראי לבקרת הפעילות	הקמת גוף בקרה עצמאי לפעילות האוניברסיטה

האוניברסיטה, לאחר שכבר ב-2000 קבעה ועדה בראשות שופט העליון לשעבר יעקב מלץ כי קיימת בעיה ניהולית באוניברסיטאות בשל כך. הות"ת קבעה אז כי תקציבה של אוניברסיטה שלא תעמוד בדרישות יקוצץ.

למרות זאת, האוניברסיטה העברית לא יישמה את מסקנות הדו"ח במלואן עד היום, וקיימים בה כמה גופים מנהלים: בנוסף לחבר הנאמנים, המייצג בעיקר את התורמים לאוניברסיטה, והוועד המנהל בראשות יו"ר בנק לאומי לשעבר איתן רף, קיים גוף ניהול שלישי - הוועד הפועל - ששליש מחבריו הם חברי סגל, ושליפי תקנון האוניברסיטה יכול להטיל וטו על החלטות הוועד המנהל בנוגע לבחירתו של הנשיא.

האוניברסיטה החלה ליישם תיקונים בחוקתה כבר ב-2005, אך ב-2006 קבעה המל"ג כי התיקונים לא מספקים מענה לדרישותיה, בעיקר בגלל קיומו של הוועד הפועל. ועדת החוקה של האוניברסיטה, בראשות השופטת בדימוס דליה דורנר, דנה בדרישותיה של המל"ג וגיבשה את השינויים שיובאו לאישור היום.

לפי השינויים המוצעים בחוקה, הוועד המנהל הוא זה שיאשר את מועמד ועדת האיתור לתפקיד נשיא האוניברסיטה, אך הוועד הפועל יצטרך לאשר את החלטת הוועד המנהל ואף יוכל לבטלה. זאת, אף שמטרת השינויים היתה להפחית את סמכות הסגל במינוי הנשיא.

כמו כן, בניגוד לעקרונות מסמך גרוסמן לא ישולב נציג של הסטודנטים בוועד המנהל ולא יוקם גוף עצמאי לבקרת איכות פעילות האוניברסיטה - והרקטור הוא שיהיה אחראי לבקרת פעילות האוניברסיטה. השינויים בחוקה יקנו לוועד הפועל סמכויות נוספות, כמו אשרור החלטות הוועד המנהל בנושאים הקשורים לנדל"ן שבבעלות האוניברסיטה.

התפשרות על הפשרה

ד"ר יעקב ברגמן מהפקולטה לניהול באוניברסיטה, שב-2003 היה מעורב עם משרד האוצר באימוץ מסקנות גרוסמן על ידי המל"ג, מבקר את השינויים

המוצעים ואת ההחלטה שלא להקים גוף עצמאי לבקרת פעילות האוניברסיטה ולהעניק לוועד הפועל סמכות באשרור מינוי הנשיא. "אין להסתפק בהבטחות לעשיית בקרת איכות אקדמית אלא לדרוש הקמת מוסד פורמלי לבקרת האיכות, בהתאם לעיקרון המחייב במסמך גרוסמן, שיבקר גם את הניהול האקדמי של הנשיא ושל הרקטור", אומר ברגמן.

"מסמך גרוסמן היה בעצמו פשרה בין עמדת הממשלה, שדרשה הפחתה נוספת בסמכויות הסגל, לעמדת האוניברסיטאות - ולא ראוי להתפשר על הפשרה".

מהאוניברסיטה העברית נמסר כי "האוניברסיטה וות"ת הגיעו בזמנו להבנות לגבי השינויים הנדרשים בתקנון האוניברסיטה. בהתאם למתווה שהומלץ על ידי דו"ח גרוסמן ביצעה האוניברסיטה כבר ב-2004 תיקונים נרחבים בתקנון. כמה נושאים שלגביהם נותרו חילוקי דעות נפתרו באחרונה בהידברות בין הצדדים, ובימים אלו הם מובאים לאישור מוסדות האוניברסיטה. ות"ת אף אישרה לאוניברסיטה שתיקונים אלו משלימים את הדרישות".

מהמועצה להשכלה גבוהה נמסר כי "בשנים האחרונות ביצעה האוניברסיטה העברית את רוב השינויים שנדרשו ממנה במסגרת מסמך גרוסמן בשל התעקשות המל"ג והות"ת, והיא צפויה ליישם בהמשך שינויים נוספים".